

Zsófia Bán

Self-help oziroma Nóhójeva neizmerna moč

Dragi moji otroci, je porekla Tekesijeva, pota življenja so nedoumljiva, vendar so konkretne situacije in konkretna dejanja v konkretnih primerih povsem na dlani. Poskrbeti pa boste morali za to, da se boste v življenju vselej znašli, za kar pa si boste morali poprej omisliti še nekaj... Le kaj? ... Kaj ...? ... Za tako reč je potrebno znanje. Vsako stvar je namreč mogoče razvozlati, če je za to na voljo Nóhó. Nihče od nas seveda ni imel pojma, kaj pomeni Nóhó, a si nihče ni upal vprašati. Beseda pa je izžarevala tako močno in tako skrivnostno, da najbrž ne bom nikogar presenetil, ko bom povedal, da je postala geslo našega razreda. Z njo smo se pozdravljali na hodnikih, dvoriščih, ulicah, tramvajih, pri peku, mesarju. Tenkeseva je postala naša junakinja. Rekli smo ji kapetan Tekesi, pri čemer se je ona samo hudomušno smehljala. (Skoraj) vse nam je bilo dovoljeno, če smo le dovolili, da nam je beseda Nóhó zlezla pod kožo. Če je bil pri tem kdo okoren, nemaren, smo ga prezirali in tudi izobčili. Sprejeti Nóhója z vsem srcem je postalo vprašanje morale, in če tega pri kom ni bilo mogoče zaznati, občutiti v njegovem obnašanju, ni smel biti več član krdele. Ni čudno, da smo torej vsak teden znova in znova lakomno čakali, kaj bo porekla Tekesijeva, kaj bo izjavila, in njene izjave smo si, brž ko jih je izgovorila, prepisali v svoje črtaste zvezke indigo barve. Ko je Tekesijeva oddala svoje gradivo, je iz polivinilaste vrečke naglo privlekla na dan pletenje in lepo v miru pletla do konca šolske ure. Kdor je hotel, se je pletenja lahko tudi priučil, če se je za to svobodno odločil. Kdor ni pletel, je pač mirno sedel na svojem mestu, razmišljal in čakal, da se bo oglasil šolski zvonec. Lejte, zdajle vam bom razkrila dragoceno vsebino, ki jo hrani moj ohranjeni zvezek, tako da bo lahko Nóhó zaživel z vami.

1. Če se boste znašli na vrhu slapa, morate poskrbeti za tole:

Globoko zajemite sapo, in to tik preden se boste pognali naprej.

Dokler boste v zraku, se boste morali prepustiti usodi, ničesar ne boste mogli storiti, težnost je velik gospod, voda pa bo najbrž globoka.

Z nogama naprej, skok na noge torej, nič drugega vam ne preostane, in nikomur naj se niti ne posanja, da bi si omislil kakršne koli druge oslarije, kakršnih ste vajeni. Noge stisnemo skupaj, kolikor je mogoče.

Proč od slapa se poženite, tako daleč, kolikor se da, kolikor zmore človeško telo.

Objemite glavo z obema rokama, ubranite jo torej, je pač tako, če se poškoduje, je konec tudi z Nóhójem. Začnite plavati takoj tisto minuto, ko dosežete dno slapa, ko se tam doli pogreznete v gmoto vode. Začnite plavati, še preden boste spet prišli na površje vode, plavanje namreč upočasni nadaljnje pogrezanje. Plavajte, kolikor zmorejo vaša pljuča. Plavajte kot ptica v zraku. Plavajte kot žival. Plavajte, dragi moji, plavajte.

Da se boste izognili napakam: plavajte *dol*, s tokom, stran od slapa. Vem, vedno se najdejo taki, ki hočejo nekaj po svoje, pa jo mahnejo tja nazaj, za slap, da si ogledajo, kaj je tam, ničesar ni, ničesar, kar bi se splačalo videti, dragi moji, samo veliki kamni so tam, na katerih si lahko do krvavega ogulite svojo drago lobanjico. Tak tako.

2. Če se bo pokazalo, da prihaja cunami, morate poskrbeti za tole:

Najpoprej se prepričajte, da pojava niste zamenjali z bibavico.

Prepričajte se, da ga niste zamenjali z gibanjem zvezd, satelitov.

Prepričajte se, da se vam ne megli pred očmi in da niste razburjeni v duši. Vem, da se zna tudi mala duša, dušica, zelo razburiti, vendar tega ne smete zamenjati s cunamijem. Treba je znati delati razlike. Treba je znati distingvirati. Treba je vedeti, koliko metrov je do kod. (Izračunajte, koliko metrov je do kod.) Naposled, preden boste kar koli storili, se prepričajte, ali je v kuhinji izključen plin, kajti pozneje, ko pride cunami, ne boste imeli več priložnosti, da bi se vrnili in se o tem prepričali.

Torej: če boste opazili, da se vodna gmota ne giblje tako, kot bi se morala (poskrbite, da bo tako, kakor bi se v resnici tudi morala!). Na primer: če opazite, da gmota vode na dveh straneh nenadoma pade pod sebe, na sredini pa se dvigne kot petelinji greben in drvi naprej proti obrežju kot pobegli rinocerus, ki se med napadom ne more obrniti, pa se tudi noče (glej nesmrtni opus Jenőja Cholnokyja *Afrika*), potem se, nič drugače, kot se je nekoč pripravilo angleško dekle (*be prepared!*), prepričajte o tem, da se odrasli ljudje sploh ne zmenijo za vse to oziroma da niti tega ne vedo, kaj vidijo, ker se je pač nekaj takega nazadnje primerilo že pred 400 leti, torej, če boste videli, da ni druge rešitve, kot da si pomagata s svojim lastnim Nóhójem, potem so na voljo tile postopki:

Tecite vzdolž peščene obale, potem pa zavpijte v ušesa lenih in zavaljenih kopalcev, rdečih kot kuhan rak: "Striček, prosim, teta, prosim, izvolite vstati, ker prihaja cunami," in niti za trenutek ne bodite presenečeni, da se nihče ne bo postavil na noge, kje pa, vsi bodo še naprej poležavali in pri barskih pulatih na gladini vode naročali nove in nove koktajle, tebe pa bodo, kot odvratno

muho, s huškanjem podili vstran, češ, vrag naj ga pobere, niti tukaj človek ne najde miru, in tedaj imate na voljo dve možnosti:

a) hitite naprej, vse globlje, proti notranjosti države, dokler ne pridete do križišča treh poti, vendar vi, Nóhójevc, natanko veste, katero pot je treba izbrati, v tem trenutku se ne morem spomniti, no, do konca ure se bom gotovo spomnila, spomnite me na to, hitite torej naprej po poti, ki ste jo izbrali, ne ozirate se, dokler ne pridete do vznožja neverjetno visoke gore, tam poiščete najbližjo smučarsko vlečnico in prispeli boste lepo do vrha, ki mu ne more do živega niti sonce niti veter, in tedaj postanete kar na lepem pozorni, ker vaše tiho srce nič več ne gori, ne dajejo ga nove strasti, zaradi česar vas bo od časa do časa še obhajala brezmejna melanholija, ampak potlej, verjemite, vse bo lepo in prav, cunami bo videl, da je nemočen, ne bo si mogel kaj in se bo moral odkotaliti nazaj, od koder je prišel, in, čudo vseh čudes, zares se bo pobral od tam, povlekel vase ušesa in greben, saj mu bo kljub vsemu malce nerodno, saj se mu navsezadnje, potem ko se je tako napihnil, ni posrečilo zravnati vse države z gladino vode, in tedaj se bo nepričakovano pojavila dvojna mavrica, živali pa bodo končno lahko zapustile barko;

ali

b) pgrabite serfbord in po strani odplujte tako daleč, da dosežete višino, pri kateri so valovi že grebenasti, in preden bi se ti začeli zavozlavati, se postavite v vrsto, v smer drsenja, in ko se bo greben že dodobra povetil in se bo izoblikoval razpenjeni rov, se postavite vanj in naj vam ne bo žal naporov, naj bo ponoči, naj bo podnevi, in ko boste zapustili že tudi Cleveland, se obrnite na levo, in od tam, kot pravijo Angleži *you can't miss it*, ne morete zgrešiti. In potem, bog s teboj, cunami!

3. Če se ti bo zdelo, da te bo vrtnec pogoltnil, ravnaj takole:

Prepuštil se mu boš, dovolil, da te vleče dol, kakor se bo mrcini pač zdelo, kot da te vse skupaj sploh ne zanima, ne boš se otepal, ne motovilil, ne boš se mu skušal zoperstaviti, saj bi se za vse čase osmešil, hkrati pa razkril tudi svojo strahotno podrejenost, svojo osamljenost, ne torej tako, pač pa se lepo, spiralasto kot polž zavijaj navzdol, globlje in globlje, medtem pa lahko mirno premišljuješ:

Kaj bi bilo, če takrat Csabiju Füzesyju ne bi iztaknil očesa s šestilom, če bi se naučil fizike kot Bandi Hamza in bi zdaj vedel, kaj za vruga se vendar dogaja, če tedaj, ko so starši smučali v Gstadt, ne bi povabil celega razreda in ne bi popili vsega očetovega viskija, zaradi česa ste, posledično, vsi po vrsti pokozlali povsem nov perzijanar podolgem in počez, če na stopnišču takrat ne bi spotikal hudobne tete Bauer in ji ne bi rekel, da bi bilo najbolje, če bi blagovolila ostati v Auschwitzu (seveda takrat še nisi vedel, kaj je Auschwitz), če bi Ildiki Tóth priznal, da tako lepega dekleta, ki ti jemlje sapo, čim postavi nogo v razred, še nikoli v življenju nisi videl, nikogar njej podobnega, in da bi zanj naredil vse, ji z največjim veseljem podaril celo

svojo zbirko hroščev, samo da bi ti privoščila eno samo besedo, ti pa si namesto tega počekal njen zvezek, ji ukradel malico in si izmišljeval najhujše obtožbe proti njej, da bi te vsaj sovražila, če te že ni marala, kaj bi bilo, če takrat ne bi šel za neznancem, za stričkom, ki ti je pred šolo dal nekaj, kar je bilo podobno znamki, da bi tisto položil na jezik, kar sta potem vsak dan ponovila, ker je dobro delo, zelo dobro, vse dotlej, ko ti je potem striček rekel, da jih bo odtlej dajal samo še za denar, ki pa ga ti nisi imel, in zato si ga je bilo treba na vsak način omisliti, in cena je postala precej visoka, veliko časa je bilo treba zaradi nje prezebat po ulicah, in potem vse tisto ogabno onegavljanje s spuščnimi gatami, ki ga je bilo treba prenesti, a se je pozneje izkazalo, da se je le splačalo, kajti, kaj bi bilo, če se sploh ne bi rodil in ali bi bilo tedaj bolje oziroma ali bi bilo bolje, če se ne bi rodil kot Žid in te potem v razredu ne bi kar naprej ozmerjali z Židom, ko v resnici niti tega ne veš, kaj Žid sploh pomeni, samo iz intonacije, da je to plin; torej je o vseh teh rečeh mogoče dodobra premišljevati, ves čas, ko te vrtinec vleče dol, zraka pa zmanjkuje, in nazadnje prideš do dna rečne struge, tvoje gole noge se dotaknejo razvlečenega mulja, no, in potem, dragi moji otroci, kar na lepem huš! Letite kvišku kot raketa, nič manj spiralasto kot tedaj na poti navzdol, občutili boste v ušesih razliko v pritisku, zategadelj hranite vedno v žepu kisle bombončke, in tedaj se boste – ne da bi morali kar koli storiti, niti mezinca premakniti – kar na lepem znašli na gladini vode, zrak in z njim tudi voda pa bosta bušnila v nosnice in v pljuča kot kakšna eksplozija, nakar se boste sredi poletnega popoldneva spet znašli na zlatem, s soncem obsijanem konju in zazdelo se vam bo, da so bile samo grde sanje.

4. Če se ti bo zdelo, da se tvoj gospod pripravlja, da ti bo odrl kožo, ravnaj takole:

Lepo in mirno, brez hlastanja privlečeš na dan komplet svojih ličil in si naapliciraš revlon [*Grosses bises*], barvilo za oči, našpiralaš si trepalnice [*Cover Girl, Fantastic Lash, waterproof*], načopičiraš si obraz in čelo, da se ne bo bleščal kot Salamonova buča, si odtisneš šminko [*Prescriptives, Ultra-chic/13*], v območje za ušesi si vtreš kapljico Chanel numeró 5, lase si nekoliko natupiraš, potem pa si jih z drobcenimi tapkanji od zadaj, narahlo kot mucka, sklofutaš, da zadobijo dokončno formo, se zavlečeš v svoj ljubki, na razprodaji kupljeni perfektni šantung kostim, njegova barva se fantastično ujema z barvo tvojih las in oči, pokukaš v svojo torbico, ali je v njej še vedno vse (ključ, mesečne karte, oporoka), potem pa se že pri vratih mirno obrneš in soprogu poveš tole:

Prav srečna bi bila, če bi lahko preostali del tega večera preživela s teboj, srči, vendar moram, žal, oditi, ker sem se dogovorila za srečanje s tistim mladeničem, ki je zadnjič – potem ko sem že več ur čakala na prekleti avto-bus številka šest – na postajališče pridrvel s svojim ognjeno rdečim športnim kabrioletom in prijazno povprašal: “Vas smem kam popeljati, spoštovana

gospa?” Na to sem jaz, nepopoljšljiva luzerka, kakršna sem, takole odvrnila: “Hvala lepa, vendar se mi, žal, mudi.”

No, zdaj pa vendarle utegnem, pred seboj imava ves večer. Vampi so v pečici, samo gumb je treba zasukniti. Papa. Če me bo kdo iskal, sem na fuku.”

No in po vsem tem odhitiš na stopnišče, a ne zaletavo, pohitiš navzdol po cikcakastih stopnicah, in jo zunaj, ko zapustiš vhodna vrata, mahneš v mehko mesečino noči.

Vse drugo prepuščam vam, vsak naj si po svoje predstavlja, kako in kaj se bo zgodilo

* * *

(Moji zapisi so, žal, na tem mestu, pretrgani, kajti po koncu svoje ure se Tekesijeva ni več vrnila v šolo. Prestali smo to kot strahovit udarec. Zgubili smo svojega junaka, vodjo, svoj smerokaz. Predvsem pa nismo vedeli, kaj naj si mislimo. Poskušali smo s poizvedovanjem, vendar smo dobili samo izmuzljive, nejasne odgovore. Potem pa sem se spomnil nečesa, kar je Tekesijeva povedala pri svoji šolski uri, tega, da je sposobnost prisvojitve Nóhója ena stvar, medtem ko je sposobnost, kako jo uporabiti, spet druga, in da bo razlika med obema določila naše življenje. In takrat me je obšla mračna misel, kdo ve, zakaj, da bo ta določila tudi našo smrt.)